СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 197. Джерзі Сити, Н. Дж., субота, 9. жовтня 1943. No. 197. Jersey City, N. J., Saturday, October 9, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 THREE CENTS in the United States of America.
ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 FIVE CENTS elsewhere.

Сенатори домагаються ліпшої заграничної репрезентації

ВАШИНГТОН. — Три з пяти сенаторів, що відбули подорож довкруги світу склали звіт із своїх помічень на довірочній сесії сенату. Це такі сенатори: Ричард Б. Росел, як предсідник комісії, Джеймс Мід та Генрі Кабот Ладж, як члени. Із того, що вони сказали, продерлося до прилюдного відома таке: Безогляду на вислід дискусії над замітками та критикою недомагань в нашій заграничній політиці, чи в веденню війни, сенат не змінить свого становища в справі творення якогось міжнароднього тіла для втримання миру. Американська закордонна політика виказує справжні недостачі в веденню заграничних справ, як теперішних так і післявоєнних. Для заради треба конечно мати відповідніших дипльоматів на заграничних постах, що вмілиб працювати як цілість, а не як окремі особи. Колиб Росія відступила Америці летунські бази на Тихоокеанськім побережжю, Америка моглаб заощадити життя цілому міліонови своїх вояків. Треба ліпшого порозуміння в справі достави земного олію з країв Малої Азії, бо досі Америка доставляє його понад свої сили, а азійський олій чомусь то переховується аліянтами. Наші вояки назагал вдоволені зброєю й амуніцією та харчами й ліками, які їм постачає управа армії та воєнної фльоти. Для ясности военного положення вояки домагаються, щоб американська публика діставала більше інформацій про хід подій.

ВИТАЮТЬ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ.

Канадійський „Новий Шлях" привитав зреорганізування Українського Конгресового Комітету вступною статтею п. н. „Американські українці рушили з місця", яка кінчиться ось так:

„Завдання і цілі Українського Конгресового Комітету в Злучених Державах Америки є того роду, що тісна співпраця його з Комітетом Українців Канади є не тільки можлива, але й конечна. Тісно вяже їх програмово справа аліянтської вигри цієї війни та діяння на аліянтському терені в користь українського народу в Европі. Тому не сумніваємось, що до такої тісної співпраці під цим оглядом між обома комітетами скоро прийде. Така спільна співпраця змічнить і підкреслить значіння обох комітетів не тільки серед північно-американців українського походження, але й серед усіх тих неукраїнських кругів і середовищ та чинників, з якими їм приходиться мати діло. Отже й результат праці Комітетів може бути кращий. Вітаємо переорганізований Український Конгресовий Комітет і бажаємо якнайбільших успіхів у його стремліннях!"

ОДЕРЖАВ ПАПІРОСКИ ВІД ҐЕН. МОНТҐОМЕРІ.

„Канадійський Фармер" згадує за старшого стрільця М. Паладійчука, що брав участь у виправі на Сицилію, та що пишучи в листі до родичів про свої воєнні пригоди згадує за те, що йому „пощастилося одержати в подарунку 15 папіросів від самого ґен. Монтґомері".

УКРАЇНСЬКІ ЄПИСКОПИ ПІДПИСАЛИ МІЖВІРОІСПОВІДНУ ДЕКЛЯРАЦІЮ ПРО СВІТОВИЙ МИР.

Деклярацію про світовий мир, видану визначними провідниками різних віроісповідань, католицького, протестантського й жидівського, підписали 144 особи. Між підписами їх стрічаємо:

Most Rev. Constantine Bohachevsky, Bishop of Ukrainian Greek Catholic Diocese, Philadelphia;

Most Rev. Basil Takach, Bishop (Greek Rite), Diocese of Pittsburgh;

The Right Rev. Bohdan; New York, Bishop of the Ukrainian Orthodox Church of America.

НІМЦІ ЩЕ ДАЛІ ДУМАЮТЬ ПРО КОЛЬОНІЗАЦІЮ УКРАЇНИ.

ОНА доносить з Швайцарії, що німецьке радіо передає багато про те, що німецька влада задумує кольонізувати українські землі в Галичині. Націстівська пропаганда заявляє, що на східних кордонах Польщі є чотири міліони акрів орної землі й на ній мають осісти німецькі кольоністи. В першу чергу, каже та пропаганда, ті українські землі будуть віддані німецьким воякам, що воювали на східнім фронті, бо вони багато там витерпіли і за це їм належиться нагорода. Та про те, що німці зроблять з українськими селянами, які ті землі управляють, націстівська пропаганда не каже нічого. Але ходили чутки, що німці виселюють українських селян до Австрії.

Японія покидає базу Віла на Коломбанґарі

Аліянтська головна кватира на південно - західному Пацифіку подає в комунікаті, що японці видимо покинули свою головну повітряну базу в Вілі та евакували цілу полудневу половину острова Коломбанґари (в Соломонських островах).

До цеї евакуації заставили їх американці, прорізавши кілька тижнів тому комунікаційні лінії, по яких ворог посилав свої засилення на Коломбанґару.

Через кілька останніх ночей, каже американський комунікат, ворог пробував забирати вояків й матеріяли, але американці затопили йому багато барж з великою утратою в людях для ворога.

Віла мала свого часу 10,000 вояків.

У своїй кампанії в долині Раму на Новій Ґвінеї австралійці стрічаються з малим опором.

НОВА СОВЄТСЬКА ОФЕНЗИВА НАД ДНІПРОМ.

Московський комунікат каже, що по короткій перерві в своїй офензиві червона армія проломала розхвалену німецьку оборонну лінію в Дніпрі й встановилася в трьох місцях на західньому березі.

Червона армія теж зліквідувала останки німецького опору на Кавказі, коло Тамані. Вона добула теж важну німецьку базу в Невелі, недалеко границі Лотви.

ТРИ ВЕЛИКІ ДЕРЖАВИ, КАЖУТЬ, СТОЯТЬ ЗА „СПІЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ" ЗА ЕВРОПУ.

Антоні Іден, британський секретар заграничних справ, відбув з представниками менших держав свою останню конференцію перед відїздом на конференцію трьох великих держав у Москві. Він заявив, що Америка, Британія й Росія не будуть ділити Европи на осібні сфери впливів, а будуть старатися дійти до якогось порозуміння на основі „спільної відповідальности". Представники Польщі, Норвеґії, Чехословаччини, Голяндії й Бельгії висказали своє вдоволення з цього становища Британії.

„ХРИСТІЯНСЬКЕ РАДІО".

Під такою назвою має функціонувати радіо — в Москві. І передавати — польською мовою. Має давати „католицькі програми" для Польщі.

УСПІХИ НАШОГО СКРИПАКА В КАНАДІ.

З того, що подає канадійська преса виходить, що концертова поїздка відомого скрипака-артиста, Романа Придаткевича, по різних містах Канади увінчується повним успіхом. Українські газети пишуть про ті концерти як „свята української музики". Критика висловлюється про гру дуже прихильно, як теж високо ставить піяніста і композитора Івана Мельника, що виступає як акомпаніятор і соліст.

ЧЕРГОВИЙ ВИСТУП ЛЮБКИ КОЛЕССИ.

Торонтонська Симфонічна Оркестра, що є під орудою сера Ернеста МекМилена, проголосила ряд концертів в Месей Гол в Торонто при участи найвизначніших світових артистів. Між ними Любка Колесса, славна українська піяністка, виступить на концерті 14. грудня.

ЯПОНЦІ ПОДАЮТЬ ЗАТОПЛЕННЯ КОРАБЛЯ СУБМАРИНОЮ.

Як подало японське радіо, аліянтська субмарина, здається американська, закралася в японські води при західному побережжю Японії й затопила японський перевозовий корабель з утратою пів тисячки осіб.

СЛУШНА ЗАВВАГА.

Згадни отворення курсу української мови на Саскачеванськім Университеті, що може стати першим кроком до заснowання департаменту української мови й літератури на университеті, Канадійський Фармер подає таке:

„Є це дуже можливим. Щоб цього дійняти потрібно мабуть буде нам матеріяльно причинитись до того діла. Припускаємо, що якщоб найшлися між нами люди, які схотілиб причинитись до цеї народньої справи і жертвувати на ту ціль певну суму гроша, университетські власти, як в Канаді так і в Америці, радо погодилисяб установити галузь навчання української мови і літератури в рямцях департаменту словянських мов. Чейже український загал в Канаді й Америці це легко може осягнути. Де є добра воля, там є і можливість. Перед нами велика нагода. Використаймо її!"

До цього можна додати, що коли іде про Америку, то це можнаб здійснити без трудноців, колиб тільки були гроші, чи там добродії, що хотілиб на ту ціль жертвувати...

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

До вигри війни ще далеко

ВАШИНҐТОН, (О. В. І.). — Підсекретар военного департаменту, Роберт П. Петерсон, заявив двом сотням представників промислу і робітничих орґанізацій у Вашинґтоні, що як пічнеться загальний наступ до осягнення перемоги над ворогом, то Злучені Держави мусітимуть докладати всіх зусиль, щоби він вдався.

Підсекретар сказав далі, що „наступ, щоби здобути перемогу, буде найтяжчим нашим завданням".

„Перемога буде по нашім боці, але військові знавці впевняють, що перед нами є ще довга і тяжка боротьба. Цивільне населення також бере в ній участь і мусить робити все можливе, щоби вона скінчилася успіхом. Це повинні мати на увазі люди, які виробляють зброю для наших вояків на фронті".

Другу промову на конференції виголосив директор Военної Мобілізації, Джеймс Ф. Бирнс. Він сказав, що цивілі мусять „працювати тяжче, ніж колинебудь, бо до виграння війни ще дуже далеко".

Бирнс заявив, що „тепер стоїмо дальше від перемоги ніж німці стояли в літі 1940 року, або японці після нападу на Перл Гарбор".

Він остерігав присутних на конференції людей, щоби не рахували на таке заломання моралі в Німеччині, як це було 1918 р.

Бирнс заявив, що є „багато людей, які гадають, що німці в короткім часі пристануть на безумовну здачу, але такі сподівання не мають ніяких основ. Дорога до Берліна і Токйо є довга, тяжка і кривава".

Директор военної мобілізації сказав, що цивільні робітники повинні докладати всіх зусиль, щоби виробляти якнайбільше военного матеріялу, „бо це незвичайно потрібне нашим хлопцям на фронті; мусимо збільшити военні зусилля".

„Несподіймося, що життя цивільного населення має улекшитися коштом зменшення продукції военного матеріялу сказав Бирнс. „Нині такі часи, що виріб і достава военного матеріялу стоять на першому місці".

Знаменна декларація

Американську пресу обігла знаменна „декларація світового миру", видана 144 визначними провідниками американських віроісповідань. Хоча підписані під нею церковні провідники підписали декларацію як особи, а не як в імені своїх церковних орґанізацій, всеж таки декларація заслугує на ту широку увагу, яку їй признає американська преса. Належиться ця увага цій декларації не тільки за те, що це перша цього роду спільна заява всіх американських віроісповідань, католицького, протестантського, православного й жидівського, а тому, що по своїй сутті заява справді збирає в одну цілість моральні засади світового порядку.

Декларація виходить зо заложення, що світовий порядок мусить спиратися на моральному законі. За другу основу порядку в світі декларація признає пошановання прав одиниці, признання гідности людини. Вона осуджує далі гнет і визиск слабих або нерозвинених народів. Вона осуджує доптання прав меншин, етнічних, релігійних і культурних. З чисто позитивного боку, декларація домагається орґанізації інтернаціональних установ для вдержання мира, опертого на справедливости. Вона домагається розвинення міждержавної економічної співпраці, при тому одначе суспільний лад у кожній державі повинен спиратися на справедливости, на гармонії й суспільній рівновазі, на забезпеченню родини, на співпраці всіх суспільних ґруп й кляс для спільного добра, на життевій стопі, яка дає можливість як найвищого розвою особи й родинного життя, на пристойних умовинах праці й на участи працівників у рішеннях, які дотикають їх добробуту.

Це резюме декларації церковних провідників Америки дає тільки побіжне поняття про глибину й вмісність провідних ідей програми. На зібрання їх витрачено певно немало часу й сформулувати їх таким впорядкованим і ясним способом коштувало певно немало труду. Та ця праця й кошт певно придадуться американському громадянству в цю переломову хвилю. Декларація церковних провідників про моральні основи світового миру певно поможе в значній мірі вбити американському громадянству в голову зрозуміння цеї великої правди, що тривалий мир у світі не може опиратися на несправедливости. Супроти великого значіння церкви в американському суспільному життю згідна декларація про основи мира мусить зробити поважне враження й велику службу. Вона певно послужить приміром для інших суспільних сил і для інших національних установ піти слідами церков. Як це станеться, тоді можна сподіватися, що в Америці пропадуть підшепти нечестивих до грубого себелюбства.

ПРО „РУССКИХ" НА ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ.

Якийсь А. Вельмин забавився в статистика Західної України, що була під Польщею, і шукає в ній за „русскими", себто москалями чи там росіянами. Знаходимо ту „статистику" в шікаґовській ґазеті „Русское Обозреніе" з 2. жовтня, а це в статті „Русское меншиство". Отже нарахував отсей Вельмин ні менше ні більше, а 2,270,000 „русского меншинства"в Польщі. І ще зазначує, що це — без українців і білорусів. Комічне при тому, що цей „русский" покликується у тій статистиці на промову польського посла Чадека з „східної Малопольщі", що заявив у польському соймі, що зістав вибраний „русскими голосами" і тому повинен взяти „русских" в охорону перед „українською агітацією". Отже той польський посол, подає Вельмин, подав у соймі, що є 1,139,000 „русских", що „відносяться льояльно до польського народу і польської держави", очевидно в протиставленню до українців. Ось ту польську „статистику", Вельмин, очевидно, ще збільшив і так повстало число „2,270,000 „русских" на східних землях Польщі".

НЕ МОЖУТЬ ЗАБУТИ ПЕТЛЮРИ.

В совєтськім журналі „Українська Література" (з 1943 р.) пишеться про славне „Письмо запорожців до султана" (мабуть з 1679 р.), якого автором є правдоподібно козацький отаман Іван Сірко. Та якийсь Микола Ткаченко згадує не за це історичне письмо, а за „варіянт" цього письма, що його написали Щорс і Боженко в 1919 році, а який звернений проти Симона Петлюри і української національної визвольної боротьби. Ткаченко пише, що цей пашквіль „відіграв важну ролю у розвалі петлюрівської армії"...

ДЛЯ ПОБІДИ КУПУЙТЕ БОНДИ

ЩО ДІСТАНУТЬ ПОЛЯКИ З НЕШЕНЕЛ ВОР ФОНД?

З $125,000,000, що будуть зібрані в кампанії на фонд „Нешенел Вор Фонд", дістане Рада Польонії Американської $3,750,000 на „Польський Ратунковий Фонд". Як читаємо в польських закликах, то „є це сума більша від тої, яку змогла зібрати Рада Польонії серед американських поляків на протязі трьох років".